

فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا

کلاس پرونده: ۰۰۳۶۹۰
دادنامه: ۱۴۰۱۰۹۹۷۰۹۰۵۸۱۰۸۲۸
تاریخ: ۱۴۰۱/۰۴/۲۸

دادنامه هیات عمومی

بسم الله الرحمن الرحيم

تاریخ دادنامه: ۱۴۰۱/۰۴/۲۸

شماره پرونده: ۰۰۳۶۹۰

مرجع رسیدگی: هیات عمومی دیوان عدالت اداری

شاکی: خانم هانیه کاوسی فرد

گردش کار: شاکی به موجب دادخواستی ابطال ماده ۲ بخشنامه شماره ۶۰۰-۱۳۹۴/۱۸۹-مدیرکل روابط کار و جبران خدمت وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی را خواستار شده و در جهت تبیین خواسته اعلام کرده است که:

" اشتغال مشمولان با معافیت موقت یا دفترچه آماده به خدمت مطابق با ماده ۶۴ قانون خدمت وظیفه عمومی تجویز شده، لذا محروم نمودن آنان از اشتغال به کار و الزام به ارائه معافیت دائم، مستحق ابطال است. همچنین تشخیص اعتبار یا ابطال قراردادهای وفق دادنامه شماره ۱۳۶-۱۳۸۲/۴۸۸-هیات عمومی در صلاحیت مراجع حل اختلاف و مراجع قضایی است، بنابراین کارمندان روابط کار نمی توانند به بی اعتباری و ابطال قراردادهای کار حکم دهند. مضافاً مجازات به کارگیری مشمولان غائب در ماده ۶۳ قانون مذکور، متوجه کارفرماست. لیکن حسب بخشنامه معترض عنه موجب تضییع حقوق کارگر می شود و کارفرما را به بهره برداری و استثمار اشخاص بدون معافیت ترغیب می نماید.

همچنان که در موارد مشابه قضات شریف در شعب دیوان حکم به ورود شکایت صادر نموده اند. چرا که مزد و حقوق این قبیل افراد پایمال شده و نه تنها برای کارفرما ضرری ندارد بلکه منتج به عدم پرداخت حقوق کارگر می شود. "

در پاسخ به شکایت مذکور، مدیرکل حقوقی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به موجب لایحه شماره ۱۴۰۰/۱۲۸-۲۵۳۰۸۱، نامه شماره ۱۴۰۰/۱۲۸۷-۲۵۱۶۸۰ مدیرکل روابط کار و جبران خدمت این وزارتخانه را ارسال نموده که متن آن به قرار زیر است:

" نظر به اینکه بند (ج) ماده ۹ قانون کار، عدم ممنوعیت قانونی و شرعی طرفین در تصرف اموال یا انجام کار مورد نظر را از شرایط صحت قرارداد کار می داند که احراز آنها بر اساس قواعد عمومی ناظر بر قراردادهای و نیز مقررات قانونی می باشد. از طرف دیگر به موجب مواد ۶۲ و ۶۴ قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب سال ۱۳۶۳، استخدام مشمولان مقررات خدمت وظیفه عمومی به طور کلی در وزارتخانه ها و مؤسسات وابسته به دولت و در کارخانه ها و کارگاه ها و مؤسسات خصوصی بدون داشتن برگ معافیت و یا دفترچه آماده به خدمت ممنوع می باشد. لذا با عنایت به بند (ج) ماده ۹ قانون کار که یکی از شرایط صحت قرارداد کار را عدم ممنوعیت قانونی و شرعی طرفین در تبصره اموال یا انجام کار مورد نظر می داند، قرارداد کار شخص مشمول قانون خدمت نظام وظیفه به دلیل فقدان شرط مقرر در ماده ۹ قانون کار باطل است و مشمول این قانون نمی باشد. از جمله موارد مشابه، قرارداد کار با افراد زیر ۱۵ سال می باشد. با استناد به ماده ۷۹ قانون کار و بند (ج) ماده ۹ این قانون اصولاً قراردادهای کار افراد کمتر از ۱۵ سال با عنایت به ممنوعیت قانونی انجام کار آنان، باطل بوده و لذا از لحاظ قانون کار کارگر شناخته نمی شوند.

هیات عمومی دیوان عدالت اداری در تاریخ ۱۴۰۱/۰۴/۲۸ با حضور رئیس و معاونین دیوان عدالت اداری و رؤسا و مستشاران و دادرسان شعب دیوان تشکیل شد و پس از بحث و بررسی با اکثریت آراء به شرح زیر به صدور رأی مبادرت کرده است.

رأی هیات عمومی

اولاً: با توجه به اینکه براساس تبصره ماده ۹ قانون کار جمهوری اسلامی ایران مصوب سال ۱۳۶۹ مقرر شده است که: «اصل بر صحت کلیه قراردادهای کار است، مگر آنکه بطلان آنها در مراجع ذیصلاح به اثبات برسد»، بنابراین اثبات بطلان قرارداد کار برعهده مراجع ذیصلاح است. ثانیاً: به موجب ماده

۱۵۷ قانون کار جمهوری اسلامی ایران: «هرگونه اختلاف فردی بین کارفرما و کارگر یا کارآموز که ناشی از اجرای این قانون و سایر مقررات کار، قرارداد کارآموزی، موافقتنامه های کارگاهی یا پیمان های دسته جمعی کار باشد، در مرحله اول از طریق سازش مستقیم بین کارفرما و کارگر یا کارآموز و یا نمایندگان آنها در شورای اسلامی کار و در صورتی که شورای اسلامی کار در واحدی نباشد، از طریق انجمن صنفی کارگران و یا نماینده قانونی کارگران و کارفرما حل و فصل خواهد شد و در صورت عدم سازش از طریق هیات های تشخیص و حل اختلاف به ترتیب آتی رسیدگی و حل و فصل خواهد شد.» ثالثاً: بر اساس رأی شماره ۱۳۶-۱۳۸۲/۴۸۸-هیات عمومی دیوان عدالت اداری: «...تشخیص اعتبار یا عدم اعتبار قراردادهای منعقد شده بین کارگر و

کارفرما، علیالاطلاق به تشخیص مراجع حل اختلاف کارگر و کارفرما و مراجع قضایی راجع است...» رابعاً مطابق ماده ۱۴ آیین نامه آیین دادرسی کار مصوب ۱۳۹۱/۱۱/۱۷: «تشخیص صلاحیت رسیدگی به دعوا با مرجع رسیدگی کننده می باشد. ملاک صلاحیت تاریخ تقدیم دادخواست است.» خامساً هرچند براساس ماده ۶۲ قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳/۷/۲۹ مقرر شده است که: «استخدام مشمولان به طور کلی در وزارتخانه ها و مؤسسات وابسته به دولت و در کارخانه ها و کارگاه ها و مؤسسات خصوصی بدون داشتن معافیت دائم ممنوع است»، لکن مطابق ماده ۶۴ قانون فوق الذکر: «اشتغال به کار مشمولان با برگ معافیت موقت یا دفترچه آماده به خدمت فقط در مدت اعتبار آنها بلامانع است.» بنا به مراتب فوق، ماده ۲ بخشنامه شماره ۶۰۰-۱۳۹۴/۱۸۹-مدیرکل روابط کار و جبران خدمت وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی که قرارداد کار فرد مشمول با کارفرما را قبل از طی دوره

ضرورت و یا بدون کسب معافیت از انجام خدمت وظیفه عمومی باطل محسوب کرده و رسیدگی به اختلافات ناشی از اشتغال به کار چنین فردی را

خارج از صلاحیت مراجع حل اختلاف کار اعلام نموده است، خارج از حدود اختیار مقام صادرکننده آن و خلاف قانون است و مستند به بند ۱ ماده ۱۲ و

ماده ۸۸ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲ ابطال می شود./